

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У БАНКУ"
для студентів спеціальності
8.03050801 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри управління фінансовими послугами.
Протокол № 1 від 28.08.2013 р.

Укладач Погосова М. Ю.

М54 Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку" для студентів спеціальності 8.03050801 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання / укл. М. Ю. Погосова. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 32 с. (Укр. мов.)

Подано перелік завдань та питань для самоконтролю засвоєння вивченого матеріалу навчальної дисципліни, а також практичні завдання, що спрямовані на поглиблення теоретичних знань.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050801 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання.

Вступ

Функціонування банківських установ здійснюється в умовах невизначеності та потребує широкого кола цілеспрямованих організаційних, економічних, фінансових та управлінських робіт задля ефективної реалізації сукупності їх фінансових інтересів. Рішення, прийняті в умовах невизначеності, генерують загрози, які можуть призвести до виникнення небажаних наслідків. Без професійного управління фінансовою діяльністю банків, важко сподіватися на активний розвиток вітчизняної економіки, впровадження досягнень науково-технічного і соціального прогресу, а разом з тим, і на відповідне бажане місце України у світовому господарстві. У зв'язку з цим велике значення як для всього процесу навчання студента в університеті, так і для подальшої його практичної діяльності, має серйозна підготовка фахівців та набуття ними професійних компетентностей із питань управління фінансовою діяльністю банківської установи.

Форми самостійної роботи студентів:

опрацювання законодавчо-нормативних джерел, підручників та навчальних посібників, монографій, словників;

опрацювання лекційного матеріалу;

самостійне вивчення питань за темами дисципліни на основі навчальної та додаткової літератури;

виконання практичних вправ;

підготовка до проміжного та підсумкового контролю знань.

Для виконання запропонованих завдань необхідно використовувати лекційні матеріали, підручники, нормативно-правові акти, додаткову наукову літературу, довідники та електронні ресурси, а також знання з попередньо вивчених дисциплін.

Перевірка виконання самостійної роботи проводиться викладачем на семінарських та практичних заняттях, а також виноситься на підсумковий модульний контроль поряд із навчальним матеріалом, який опрацьовувався у ході проведення аудиторних навчальних занять.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти мають набути даних компетентностей.

1. Знання:

сутності, об'єкта, суб'єкта, функцій і завдань банківського менеджменту, особливостей фінансового і організаційного менеджменту;

сутності процесу планування та його основні види, основних показників прибутковості діяльності банку;

характеристик джерел формування банківських ресурсів, методів обчислення розміру капіталу банку, структури капіталу банку, міжнародних стандартів достатності капіталу;

сутності залучених коштів банку, економічного змісту базової депозитної ставки, особливостей управління запозиченими коштами банку, основних джерел запозичення коштів, сутності ставки рефінансування;

основних методів установавання ставки за кредитом, сутності кредитної політики банку, чинників визначення обсягу, структури та якості кредитного портфеля банку, методів управління ризиком кредитного портфеля банку та портфеля цінних паперів;

сутності ліквідності банку, методів управління ліквідністю банку, управління грошовою позицією та обов'язковими резервами банку, сутності управління активами і пасивами, основних положень ГЕП-менеджменту;

сутності управління валютним ризиком, механізму управління валютною позицією банку, сутності методу структурного балансування валютних потоків;

сутності основних видів ризиків у банківській діяльності, системи та методи управління ризиками.

2. Вміння:

формувати стратегію та тактику банку;

розраховувати та аналізувати показники прибутковості активів і прибутковості капіталу, приймати рішення щодо додержання мінімально допустимих нормативів основного та сукупного капіталу;

визначати вплив розширення кредитної діяльності і збільшення обсягу кредитування на рівень достатності капіталу, оцінювати кредитоспроможність позичальника;

розраховувати майбутню вартість початкових інвестицій, теперішню вартість очікуваних надходжень, рентабельність інвестування, термін окупності, міру вірогідності ризику отримання від'ємних фінансових результатів від інвестування;

оцінювати переваги та недоліки збалансованої й незбалансованої стратегії фінансування окремого кредиту, розраховувати величину ГЕПу, враховуючи величину чутливих активів та величину чутливих зобов'язань у грошовому вираженні.

3. Комунікація:

здатність до організації ефективної діяльності банків;

здатність до налагодження ефективної інформаційно-комунікаційної взаємодії між підрозділами, керівництвом банку та зовнішнім середовищем в умовах жорсткої конкуренції, прояву загроз, небезпек, ризику і конфліктів.

4. Автономність і відповідальність:

здатність забезпечувати об'єктивну оцінку власного освітньо-професійного, інтелектуального потенціалу;

здатність відстежувати й використовувати новітні наукові та технічні досягнення у сфері фінансового менеджменту у банку для забезпечення сталого розвитку.

1. Індивідуальний план самостійної роботи

У табл. 1 наведено план самостійної роботи студента з навчальної дисципліни.

Таблиця 1

Індивідуальний план самостійної роботи студента

Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю й звітності
1. Вивчення обов'язкової й додаткової літератури, опрацювання лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	За розкладом занять	1.1. Участь в обговоренні поставлених викладачем питань на лекціях та практичних заняттях
2. Виконання практичних завдань із самостійної роботи	За розкладом занять	1.2. Захист практичних завдань для самостійного виконання під час аудиторних занять
3. Пошук та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Протягом семестру	1.3. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
4. Підготовка до виконання контрольних завдань, підготовка до підсумкового контролю	За розкладом занять	1.4. Перевірка правильності виконання завдань

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та оцінюється за такими критеріями:

- 1) ступінь засвоєння матеріалу навчальної дисципліни;
- 2) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 3) ознайомлення з основною та додатковою рекомендованою літературою з питань, що розглядаються у рамках дисципліни;
- 4) вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду практичних ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків під час виконання завдань, винесених для самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- 5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії за результатами індивідуального завдання, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

2. Методичні рекомендації щодо вивчення питань самостійної роботи

Тема 1. Теоретичні засади фінансового менеджменту в банку

Загальні методичні рекомендації щодо самостійної роботи за темою

У процесі самостійної роботи за цією темою необхідно звернути увагу на такі питання: специфіка банківського менеджменту. Етапи розвитку банківського менеджменту. Сутність банківського контролю. Фінансовий і управлінський облік. Фінансова структура банку. Класифікація суб'єктів управління банку. Органи управління банку та їх повноваження. Організаційна структура комерційного банку. Лінійна, штабна, лінійно-штабна структури, їх переваги та недоліки. Бюрократична модель організації банку: функціональна та дивізійна структури. Адаптивні організаційні структури банків: проектні, матричні структури, банківські конгломерати. Сучасні тенденції у формуванні організаційної структури. Централізована та децентралізована моделі організації банківської діяль-

ності, їх переваги та недоліки. Особливості реорганізації у структурі банку. Організація управління регіональною мережею.

Перелік питань для самостійного опрацювання

1. Фінансовий і управлінський облік у банку.
2. Органи управління банку та їх повноваження.
3. Організаційна структура комерційного банку.
4. Сучасні тенденції у формуванні організаційної структури.
5. Централізована та децентралізована моделі організації банківської діяльності, їх переваги та недоліки.
6. Особливості реорганізації у структурі банку.
7. Організація управління регіональною мережею.

Контрольні запитання

1. Які існують відмінності у змісті категорії "менеджмент" у загальному сенсі та категорії "банківський фінансовий менеджмент"?
2. Як використовуються функції менеджменту в практичній діяльності банківських установ?
3. Чи можна кількісними показниками оцінити ефективність функціонування різних організаційних структур управління?
4. Чи існує залежність між видом діяльності банку, його розміром і типом організаційної структури управління?
5. Які фактори має враховувати банк під час вибору організаційної структури?

Література: основна: [1 – 6]; додаткова: [16 – 18]; електронні ресурси: [25 – 29; 31; 36 – 38].

Тема 2. Стратегічне та оперативне планування банківської діяльності

Загальні методичні рекомендації щодо самостійної роботи за темою

У процесі самостійної роботи за цією темою необхідно звернути увагу на такі питання: процес стратегічного управління. Завдання ме-

неджера банку щодо створення і реалізації стратегії. Складові стратегії у банку. Стратегічні і фінансові цілі банку. Особливості стратегічного менеджменту в банку. Етапи реалізації стратегічного менеджменту в банку: ситуаційний стратегічний аналіз, визначення стратегічного бачення діяльності банку, формування стратегічних цілей, визначення стратегічного підходу й оцінка альтернативних стратегій, аналіз стратегічного вибору банку, затвердження і реалізація стратегії, оцінювання результату впровадження стратегії можливих коригувань стратегічного плану.

Процес планування в банківському менеджменті та його етапи. Види планування. Завдання процесу стратегічного планування. Основні підходи до стратегічного планування. Послідовність процесу стратегічного планування. Ситуаційний аналіз (аудит) у банку. Оперативне планування: сутність та призначення. Компонента оперативного (тактичного) плану. Процес бюджетування в банку. Реалізація стратегічного та оперативного плану. Управління відхиленнями в планах.

Перелік питань для самостійного опрацювання

1. Основні вимоги до стратегічного та оперативного плану.
2. Завдання менеджера банку щодо створення і реалізації стратегії.
3. Особливості стратегічного менеджменту в банку на сучасному етапі розвитку економіки України.
4. Міжнародний досвід організації планування в іноземних банках.
5. Процес планування в банківському менеджменті та його етапи.
6. Ситуаційний аналіз (аудит) у банку.
7. Управління відхиленнями в планах.

Контрольні запитання

1. Роль SWOT-аналізу у стратегічному плануванні?
2. Чим відрізняються стратегічне та довгострокове планування?
3. Які методи узгодження фінансових планів може використати менеджмент банку?
4. Як можна визначити генеральну, ситуаційні та функціональні стратегії діяльності універсального комерційного банку?

5. Як можна визначити зміст стратегії лідерства у зниженні витрат, диференціації та фокусуванні стосовно банківської діяльності?

6. Які моделі формування стратегії діяльності банку можна визначити?

7. У чому полягає необхідність стратегічного планування діяльності банку?

8. Чи є необхідність поряд із тактичним та оперативним плануванням діяльності банку здійснювати бюджетне планування?

9. Як можна організувати планування діяльності окремих підрозділів банку та узгоджувати процес планування?

Література: основна: [1 – 6]; додаткова: [16 – 18]; електронні ресурси: [25 – 27; 36; 37].

Тема 3. Менеджмент капіталу банку

Загальні методичні рекомендації щодо самостійної роботи за темою

У процесі самостійної роботи за цією темою необхідно звернути увагу на такі питання: проблема адекватності капіталу в контексті забезпечення фінансової стійкості банку. Капіталізація банку. Провідні концепції дивідендної політики: теорія дивідендної непотрібності, теорія "синиці в руці" та теорія податкової переваги. Сучасні підходи до реалізації дивідендної політики у банківському менеджменті. Зовнішні джерела нарощення банківського капіталу. Емісія простих та привілейованих акцій, випуск субординованих боргових зобов'язань, продажі здавання в оренду активів. Процес планування потреби в капіталі. Методи визначення достатності капіталу. Оптимізація рівня капіталізації банку.

Перелік питань для самостійного опрацювання

1. Проблема адекватності капіталу в контексті забезпечення фінансової стійкості банку. Капіталізація банку.

2. Джерела зростання банківського капіталу: їх переваги та недоліки.

3. Провідні концепції дивідендної політики: теорія дивідендної непотрібності, теорія "синиці в руці" та теорія податкової переваги.

4. Сучасні підходи до реалізації дивідендної політики банку.
5. Емісія простих та привілейованих акцій, випуск субординованих боргових зобов'язань, продажі здавання в оренду активів.
6. Процес планування потреби в капіталі.
7. Оптимізація рівня капіталізації банку.
8. Побудуйте структурно-логічну схему залежності між фінансовими показниками діяльності банку при декомпозиційному аналізі капіталу.

Практичні завдання для самостійного опрацювання

Блок 1. Аналіз капіталу банку

1. Проаналізувати стан капіталу банку: розмір, структуру та її зміни; темпи зростання капіталу і окремих його складових, ефективність використання капіталу у динаміці.

2. Дослідити ступінь сформованості статутного капіталу банку за роками (табл. 2).

Таблиця 2

Формування статутного капіталу банку

Рядок	Показник	Значення за роками			
		3	4	5	6
1	2				
1	Мінімальний розмір статутного капіталу, тис. грн				
2	Зареєстрований статутний капітал:				
2.1	сума, тис. грн				
2.2	кількість акцій, штук:				
2.2.1	простих				
2.2.2	привілейованих				
3	Несплачений зареєстрований статутний капітал, тис. грн				
4	Фактично сплачений зареєстрований статутний капітал:				
4.1	сума, тис. грн				
4.2	кількість акцій, штук:				
4.2.1	простих				
4.2.2	привілейованих				

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6
5	Емісійні різниці, тис. грн				
6	Викуплені банком акції:				
6.1	сума, тис. грн				
6.2	у відсотках (6.1 : 2.1)				
7	Анульовано викуплених банком власних акцій, тис. грн				
8	Незареєстрований статутний капітал банку, тис. грн				
9	Внески за незареєстрованим статутним капіталом:				
9.1	сума, тис. грн				
9.2	у відсотках (9.1 : 8)				

3. Визначити зміни у розмірі статутного капіталу банку за останні три-чотири роки його функціонування (табл. 3).

Таблиця 3

Аналіз збільшення (зменшення) розміру статутного капіталу банку

Показник	Значення за роками			
	2	3	4	5
1				
Збільшення статутного капіталу				
емісія нових акцій:				
сума, тис. грн				
кількість, штук				
збільшення номінальної вартості акцій:				
стара номінальна вартість, грн				
нова номінальна вартість, грн				
загальна сума збільшення, тис. грн				
обмін облігацій на акції:				
номінальна вартість облігацій, тис. грн				
номінальна вартість акцій, тис. грн				
Джерела збільшення статутного капіталу:				
власні кошти засновників, акціонерів, учасників, тис. грн				
капіталізовані дивіденди, тис. грн				
інші (вказати конкретну назву), тис. грн				

1	2	3	4	5
Зменшення статутного капіталу:				
викуп власних акцій:				
кількість, штук				
сума, тис. грн				
зменшення номінальної вартості акцій:				
стара номінальна вартість, грн				
нова номінальна вартість, грн				
сума зменшення номінальної вартості акцій, тис. грн				

4. Проаналізувати резервний капітал та спеціальні фонди і резерви, що входять до власного капіталу банку за останні три-чотири роки його функціонування (табл. 4).

Таблиця 4

Аналіз резервного капіталу банку

Рядок	Показник	Значення за роками			
1	Статутний капітал, тис. грн				
2	Регулятивний капітал, тис. грн				
3	Чистий прибуток, тис. грн				
4	Резервний капітал:				
4.1	установлений мінімум, %				
4.2	фактичний розмір:				
4.2.1	сума, тис. грн				
4.2.2	у відсотках (4.2.1 : 1)				
4.2.3	у відсотках (4.2.1 : 2)				
5	Відрахування від чистого прибутку:				
5.1	установлений мінімум, %				
5.2	фактичне відрахування:				
5.2.1	сума, тис. грн				
5.2.2	у відсотках (5.2.1 : 3)				
5.3	відхилення (5.2.2–5.1)				
6	Напрями використання резервного капіталу:				
6.1	покриття збитків від банківських операцій				
6.2	.....				
6.3	.....				

**Аналіз спеціальних фондів та резервів, що входять
до власного капіталу банку**

Рядок	Показник	Значення за роками			
1	Сукупний власний капітал, тис. грн				
2	Чистий прибуток, тис. грн				
3	Загальні резерви:				
3.1	сума, тис. грн				
3.2	у відсотках (3.1 : 1)				
4	Результати переоцінки:				
4.1	сума, тис. грн				
4.2	у відсотках (4.1 : 1)				
5	Спеціальні фонди (у розрізі видів фондів):				
5.1	сума, тис. грн				
5.2	у відсотках (5.1 : 1)				
6	Відрахування чистого прибутку до спеціальних фондів та резервів:				
6.1	сума, тис. грн				
6.2	у відсотках (6.1 : 2)				

5. Визначити розмір регулятивного власного капіталу банку.

6. Проконтролювати виконання вимог залучення коштів на умовах субординованого боргу. Обґрунтувати необхідність залучення коштів на умовах субординованого боргу, базуючись на його перевагах порівняно з іншими способами збільшення їх власного капіталу (табл. 6).

Таблиця 6

**Аналіз виконання вимог залучення коштів
на умовах субординованого боргу**

Умова	Нормативне значення	Фактичне дотримання	Примітка
1	2	3	4
Строк діяльності банку	Не менше 1 року		
Наявність письмового дозволу НБУ на врахування субординованого боргу до власного капіталу банку			
Мінімальний розмір субординованого капіталу	Від банків та інших юридичних осіб – 500 тис. грн		

1	2	3	4
Строк залучення, років	не менше 5		
Процентна ставка не більше	У національній валюті – облікової ставки НБУ; в іноземній – LIBOR + 4 %		
Співвідношення субординованого капіталу та основного капіталу	Не більше 50 %		
Сплата процентів за субординованим боргом	Не частіше, ніж один раз на квартал		
Капіталізація процентів	Відсутнє		

Блок 2. Управління достатністю капіталу банку та його дивідендною політикою

7. Оцінити вартість банківського капіталу. Порівняти результати, отримані із застосуванням різних методів.

8. Визначити достатність капіталу банку та відповідність його розміру обов'язковим економічним нормативам регулювання діяльності банків. Порівняти результати, отримані із застосуванням різних методів.

9. Обґрунтувати управлінське рішення щодо джерела поповнення капіталу банку, урахувавши потенційні напрями його використання, також переваги та недоліки кожного з джерел.

10. Сформуванати систему стратегічних, оперативних та тактичних заходів, щодо дивідендної політики банку, базуючись на аналізі його дивідендних виплат.

Блок 3. Технологія процесу управління капіталом банку

11. Сформуванати технологію процесу управління капіталом банку з деталізацією його підпроцесів засобами EPC- або IDEF0-діаграм.

12. Проаналізувати основні наукові питання та наукові проблеми щодо управління банківським капіталом, які досліджуються вченими упродовж останніх 5-ти років (за формою в табл. 7).

Таблиця 7

Форма для оформлення результатів аналізу наукових публікацій

Бібліографічний опис	Тип роботи	Питання, що досліджуються	Новизна

Контрольні запитання

1. Чи існує в Україні перспектива досягнення банківським сектором рівня капіталізації зарубіжних банків?
2. Як можна оцінити надмірну вартість капіталу: позитивно чи негативно і чому?
3. У чому полягають відмінності між основним та додатковим капіталом банку?
4. Які чинники зумовлюють потребу в нарощуванні капіталу банку?
5. Які нормативи НБУ регламентують діяльність банків щодо формування капіталу?
6. Які внутрішні джерела поповнення капіталу може використати банк?
7. Які переваги та недоліки методу внутрішніх джерел поповнення капіталу банку з погляду банківського менеджменту?
8. Які зовнішні джерела поповнення банківського капіталу може використати банк?
9. Які переваги та недоліки методу зовнішніх джерел поповнення капіталу банку?

Література: основна: [1 – 6]; додаткова: [7; 11]; електронні ресурси: [20 – 27; 34; 36 – 38].

Тема 4. Управління зобов'язаннями банку

Загальні методичні рекомендації щодо самостійної роботи за темою

У процесі самостійної роботи за цією темою необхідно звернути увагу на такі питання: проблема формування оптимальної структури пасивів банку. Фактори, що враховуються при залученні ресурсів. Вплив ставки оподаткування, балансового та ринкового факторів на вартість банківських ресурсів. Методи визначення витрат на залучення банківських ресурсів. Метод загального фонду коштів. "Точка беззбитковості" комерційного банку. Метод додаткових витрат: його переваги, недоліки та можливості застосування. Взаємозв'язок між процентними ставками банку. Структура процентних ставок комерційного банку. Джерела формування недепозитних зобов'язань банку.

Перелік питань для самостійного опрацювання

1. Вплив ставки оподаткування, балансового та ринкового факторів на вартість банківських ресурсів.
2. Методи визначення витрат на залучення банківських ресурсів.
3. Взаємозв'язок між процентними ставками банку.
4. Джерела формування недепозитних зобов'язань банку.

Практичні завдання для самостійного опрацювання

Блок 1. Аналіз зобов'язань банку

1. Проаналізуйте динаміку і структуру зобов'язань банку та розробіть заходи, щодо поліпшення їх структури з огляду на джерело залучення відповідних фінансових ресурсів.
2. Проаналізуйте стабільність строкових депозитів, депозитів до запитання та міжбанківських кредитів.
3. Визначте ступінь розвитку клієнтської бази банку.
4. Проаналізуйте дотримання банком нормативів обов'язкового резервування коштів на коррахунку в НБУ.

Блок 2. Управління ефективністю використання зобов'язань банку

5. Проаналізуйте динаміку депозитних ставок банку з конкретизацією факторів, що визначили таку динаміку. Розробіть основні положення депозитної політики банку.
6. Визначте потенційні джерела запозичення коштів банку. Обґрунтуйте доцільність звертання саме до них.
7. Оцініть ефективність формування та використання банківських ресурсів.
8. Проведіть оптимізацію ресурсної бази банку за допомогою прийомів лінійного програмування (опційно).

Блок 3. Технологія процесу управління зобов'язаннями банку

9. Сформууйте технологію процесу управління зобов'язаннями банку з деталізацією його підпроцесів за допомогою засобів EPC- або IDEF0-діаграм.
10. Проаналізуйте основні наукові питання та наукові проблеми щодо управління банківськими зобов'язаннями, які досліджуються вченими упродовж останніх 5-ти років.

Контрольні запитання

1. У чому полягає сутність поняття "оптимальна дивідендна політика"?
2. Як ви оцінюватимете динаміку зміни відсоткових ставок в Україні?
3. Охарактеризуйте особливості проведення операцій на міжнародних фінансових ринках.
4. Які ви знаєте відмінності під час управління залученими і запозиченими коштами?
5. Які джерела формування ресурсів є найвигіднішими для банку з погляду витрат і чому?
6. У чому полягають відмінності між залученими та запозиченими коштами з погляду методів управління?
8. Які чинники впливають на формування відсоткової ставки за банківськими депозитами?
9. Які чинники має враховувати менеджмент банку, обираючи джерело запозичення коштів?
10. Які механізми рефінансування банків діють в Україні?
11. Які типи кредитних угод укладаються на міжбанківському ринку?
12. У чому полягають особливості управління запозиченими коштами банку?

Література: основна [1 – 6]; додаткова: [7; 9; 14]; електронні ресурси: [20 – 27; 34; 36 – 38].

Тема 5. Менеджмент кредитного портфеля банку

Загальні методичні рекомендації щодо самостійної роботи за темою

У процесі самостійної роботи за цією темою необхідно звернути увагу на такі питання: організація кредитної діяльності. Організаційна структура кредитування в банку, функції складових. Кредитна політика банку та її реалізація. Регулювання НБУ рівня ризику кредитних операцій комерційного банку. Методи управління кредитним портфелем банку. Якість кредитного портфеля банку. Методи встановлення процентної ставки за кредитом: "вартість плюс", "базова ставка плюс", "надбавки",

"аналізу дохідності клієнта". Чиста дохідність кредитної операції. Сутність кредитного ризику. Методи управління кредитним ризиком на рівні окремої позички і на рівні кредитного портфеля банку. Управління проблемними кредитами.

Перелік питань для самостійного опрацювання

1. Організаційна структура кредитування в комерційному банку, функції складових.
2. Регулювання НБУ рівня ризику кредитних операцій банку.
3. Методи управління кредитним ризиком на рівні окремої позички і на рівні кредитного портфеля банку.
4. Управління проблемними кредитами.

Практичні завдання для самостійного опрацювання

Блок 1. Аналіз кредитів банку

1. Проаналізувати масштаби, динаміку, рух та оборотність кредитів банку.
2. Проаналізувати своєчасність повернення кредитів:
  - а) визначити загальну суму простроченої заборгованості за позирами банку і процентів за ними, проаналізувати її зміни в динаміці;
  - б) проаналізувати структуру простроченої заборгованості у розподілі клієнтів та давність її виникнення;
  - в) визначити причини виникнення простроченої заборгованості у кожному випадку;
  - г) визначити суму і питому вагу прострочених кредитів, які були погашені у звітний період;
  - д) проаналізувати заходи, які вживає банк для стягнення простроченої заборгованості і процентів.

Блок 2. Управління кредитним портфелем банку

3. Проаналізувати кредитний портфель банку:
  - а) визначити структуру кредитного портфеля банку "а" за групами ризику;
  - б) проаналізувати структуру кредитного портфеля за галузевою ознакою (промисловість, сільське господарство, будівництво, торгівля і т. д.);

в) проаналізувати структуру кредитного портфеля за строками використання (короткострокові, довгострокові, безстрокові, пролонговані, прострочені);

г) проаналізувати структуру кредитного портфеля за видами позичальників;

д) проаналізувати структуру кредитного портфеля залежно від характеру забезпечення (забезпечені, незабезпечені);

е) проаналізувати структуру кредитного портфеля за видами забезпечення (застава, гарантія, страховий поліс, без забезпечення).

4. Оцінити та проаналізувати якість кредитного портфеля банку, розробити заходи щодо її поліпшення

5. Проаналізуйте дохідність та ефективність кредитних операцій, запропонуйте заходи щодо їх підвищення.

6. Оцініть кредитну політику банку та визначте основні її положення.

7. Визначте ступінь дотримання обов'язкових нормативів кредитного ризику, встановлених НБУ та обсяг необхідного резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банку.

Блок 3. Технологія процесу управління кредитним портфелем банку

8. Сформууйте технологію процесу управління кредитним портфелем банку з деталізацією його під процесів засобами EPC- або IDEF0-діаграм.

9. Проаналізуйте основні наукові питання та наукові проблеми щодо управління кредитним портфелем банку, які досліджуються вченими упродовж останніх 5-ти років.

Контрольні запитання

1. Чи є у вітчизняній чи зарубіжній теорії універсальний перелік усіх складових визначення якості кредитного портфеля банку?

2. Як кількісно визначити розмір кредитного ризику?

3. Які ви знаєте перспективні види банківського кредитування?

4. У чому полягає мета управління кредитним портфелем банку?

5. Чим відрізняються різні методи ціноутворення за кредитами?

6. Які чинники впливають на рівень кредитної ставки?

7. Які обов'язкові економічні нормативами НБУ призначено для регулювання кредитної діяльності банків?

8. Які методи зниження ризику на рівні окремого кредиту може використати менеджмент банку в процесі кредитування?

9. Які методи зниження ризику на рівні кредитного портфеля банку?

10. Які види диверсифікації кредитного портфеля застосовуються у банківській практиці?

11. У чому полягає сутність сек'юритизації активів банку?

12. Які основні етапи формування резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків?

13. Як розраховується коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем банку та в чому полягає його економічний зміст?

14. Які методи використовуються для управління проблемними кредитами банку?

Література: основна: [1 – 6]; додаткова: [7; 9; 14]; електронні ресурси: [20 – 27; 34; 36 – 38].

Тема 6. Менеджмент інвестиційного портфеля банку

Загальні методичні рекомендації щодо самостійної роботи за темою

У процесі самостійної роботи за цією темою необхідно звернути увагу на такі питання: сутність інвестиційної діяльності банку; стратегії формування портфеля цінних паперів; функції портфеля цінних паперів; управління інвестиційним портфелем банку; активна та пасивна інвестиційні політики банку; регулювання НБУ рівня ризику інвестиційної діяльності банку; типи портфелів цінних паперів банку; методи визначення дохідності та ризику цінних паперів; методи управління інвестиційним горизонтом банківського портфеля цінних паперів.

Перелік питань для самостійного опрацювання

1. Стратегії формування портфеля цінних паперів.
2. Регулювання НБУ рівня ризику інвестиційної діяльності банку.
3. Методи визначення дохідності та ризику цінних паперів.
4. Методи управління інвестиційним горизонтом банківського портфеля цінних паперів.

Практичні завдання для самостійного опрацювання

Блок 1. Аналіз операцій банку з цінними паперами банку

1. За даними балансу проаналізувати масштаби та динаміку операцій банку з цінними паперами.

2. За наведеними даними проаналізувати частку операцій із цінними паперами за окремими напрямками діяльності. Аналіз зробити в динаміці. Проаналізувати структурні зрушення за видами операцій банку з цінними паперами.

3. Проаналізувати структуру операцій банку з цінними паперами за видами емітентів та видами цінних паперів за допомогою такої таблиці:

4. За даними ф. № 2 "Звіт про прибутки та збитки" проаналізувати структуру доходів від операцій із цінними паперами. Зробити висновок, яке місце посідають операції із цінними паперами у формуванні загальних доходів банку та прибутку.

5. Проаналізувати структуру капітальних інвестицій банку. Аналіз зробити в динаміці. Зробити висновок про доцільність вкладень за різними напрямками.

Блок 2. Управління інвестиційним портфелем банку

6. В умовах відсутності даних щодо інвестиційних портфелів досліджуваного банку, базуючись на реальних даних щодо активів, пасивів та фінансових результатів, змодельуйте 3 гіпотетичні портфелі банку різних видів та типів. Доведіть доцільність формування саме таких портфелів з огляду на дотримання обов'язкових нормативів НБУ, потреб та потенціалу банку. Обґрунтуйте обрану стратегію формування портфеля цінних паперів. Проаналізуйте дохідність сформованих портфелів, ризик та ефективність управління портфелем цінних паперів банку. З огляду на обраний вид, тип портфеля, а також стан зовнішнього середовища, запропонуйте стратегію управління їх інвестиційним горизонтом.

Блок 3. Технологія процесу управління кредитним портфелем банку

7. Сформууйте технологію процесу управління інвестиційним портфелем банку з деталізацією його підпроцесів засобами EPC- або IDEF0-діаграм.

8. Проаналізуйте основні наукові питання та наукові проблеми щодо управління інвестиційним портфелем банку, які досліджуються вченими упродовж останніх 5-ти років.

Контрольні запитання

1. Як ви оцінюєте портфель цінних паперів українських банків?
2. Що відображає додатний нахил кривої дохідності цінних паперів?
3. На які основні види ризиків наражається інвестор у процесі придбання та зберігання цінних паперів?
4. У чому полягає відмінність між активною та пасивною інвестиційною політикою банку на ринку цінних паперів?
5. Чим відрізняються ринкова ціна та внутрішня вартість цінного паперу?
6. Що показує несистемний ризик і які методи застосовуються для його зниження?
7. Які чинники впливають на рівень системного ризику?
8. Для оцінки ефективності якого портфеля цінних паперів використовується коефіцієнт Шарпа?
9. У чому полягають особливості інвестиційної стратегії довгострокового акцепту?
10. Що таке інвестиційний горизонт портфеля цінних паперів банку?
11. Які переваги та недоліки притаманні інвестиційній стратегії відсоткових очікувань?
12. Що показує дюрація цінного папера та в яких одиницях вона вимірюється?
13. Як впливає зміна відсоткових ставок на ринку на внутрішню вартість облігацій?

Література: основна: [1 – 6]; додаткова: [7; 9; 14]; електронні ресурси: [20 – 27; 33; 34; 36 – 38].

Тема 7. Управління ліквідністю та прибутковістю банку

Загальні методичні рекомендації щодо самостійної роботи за темою

У процесі самостійної роботи за цією темою необхідно звернути увагу на такі питання: фактори, що впливають на потребу банку в ліквідних коштах. Ліквідна позиція банку. Розрив у ліквідності та його види. Причини кризи з ліквідністю. Методи та інструменти управління ліквід-

ністю банку. Способи визначення потреби в ліквідних коштах банку. Оцінка потреби в ліквідності за методом джерел використання коштів, а також структури коштів. Використання середньогалузевих коефіцієнтів для оцінки ліквідності банку. Управління банківською ліквідністю на макрорівні. Управління ліквідною позицією шляхом управління обов'язковими резервами. Елементи стійкості банку: фінансова, капітальна, комерційна, організаційна, функціональна. Визначення фінансової стійкості комерційного банку. Структура банківських доходів і витрат. Особливості формування прибутку банку. Функції прибутку: оцінна, розподільча, стимулююча. Можливості підвищення прибутку в банку. Визначення прибутковості банку. Показники для оцінки прибутковості банку. Моделі управління прибутковістю в банку.

Перелік питань для самостійного опрацювання

1. Причини кризи з ліквідністю.
2. Методи та інструменти управління ліквідністю банку.
3. Оцінка потреби в ліквідності за методом джерел використання коштів та структури коштів.
4. Використання середньогалузевих коефіцієнтів для оцінки ліквідності банку.
5. Управління банківською ліквідністю на макрорівні. Нормативи ліквідності.
6. Особливості формування прибутку банку.

Практичні завдання для самостійного опрацювання

Блок 1. Управління прибутковістю банку (1 бал)

1. Проаналізувати прибутковість банку за основними показниками, що її характеризують.
2. Провести факторний аналіз (методом елімінування) прибутковості банку, чистого процентного доходу як найвагомішої складової прибутку. Оцінити кількісний вплив факторів, що обумовлюють зміну цього показника. Надати рекомендації щодо підвищення рівня прибутковості, базуючись на отриманих результатах.
3. Провести факторний аналіз норми прибутку на капітал та оцінити мультиплікативний ефект капіталу (МЕК).

4. Провести декомпозиційний аналіз прибутковості капіталу банку. Визначити основні чинники підвищення ефективності використання капіталу. Надайте відповідні рекомендації та управлінські рішення.

5. Проаналізуйте фінансову міцність банку за доходом і прибутком та надайте рекомендації щодо її підвищення або збереження достатнього рівня.

Блок 2. Управління ліквідністю банку (2 бали)

6. Проаналізуйте ступінь дотримання банком обов'язкових нормативів ліквідності;

7. Визначте стратегію управління ліквідністю у досліджуваному банку, проаналізуйте можливі переваги та недоліки обраної стратегії. Запропонуйте заходи щодо підвищення ефективності управління нею.

8. Оцініть та проаналізуйте потребу банку в ліквідних коштах та його ліквідну позицію. Запропонуйте відповідні рекомендації та заходи.

Блок 3. Технологія процесу управління прибутковістю та ліквідністю банку (2 бали)

9. Сформууйте технологію процесу управління прибутковістю (або ліквідністю) банку з деталізацією його підпроцесів засобами EPC- або IDEF0-діаграм.

10. Проаналізуйте основні наукові питання та наукові проблеми щодо управління прибутковістю (або ліквідністю) банку, які досліджуються вченими упродовж останніх 5-ти років.

Контрольні запитання

1. Яким чином комерційні банки управляють грошовою позицією та обов'язковими резервами?

2. Як планувати дії банку в разі виникнення незбалансованої ліквідності та кризової ситуації?

3. Які існують основні причини використання казначейської моделі робота банку з трансфертним ціноутворенням?

4. Як вплине підвищення/зниження ринкових процентних ставок на доходи банку за умови наявності у ньому позитивного/негативного дисбалансу (кумулятивного дисбалансу)?

5. Які основні причини виникнення попиту на ліквідні кошти в банку?

6. Яка мета управління банківською ліквідністю?

7. У чому полягає сутність дилеми "ліквідність – прибутковість"?

8. У чому полягає зміст "золотого банківського правила" та які недоліки використання цього підходу за сучасних умов?

9. Які загальноекономічні чинники впливають на обсяги, структуру та стабільність ресурсної бази банку?

10. Які переваги та недоліки притаманні основним стратегіям управління ліквідністю?

11. Які методи оцінювання потреби у ліквідних коштах можуть бути використані менеджментом банку?

12. Як визначається розрив ліквідності?

13. Які чинники необхідно враховувати у процесі прогнозування потреби в ліквідних коштах?

14. Як визначається грошова позиція банку?

15. Які чинники впливають на вибір джерел поповнення обов'язкових резервів банку?

Література: основна: [1 – 6]; додаткова: [7; 9; 14]; електронні ресурси: [20 – 27; 34 – 38].

Тема 8. Управління ризиками та фінансовою безпекою банку

Загальні методичні рекомендації щодо самостійної роботи за темою

У процесі самостійної роботи за цією темою необхідно звернути увагу на такі питання: сутність хеджування банківських ризиків. Натуральне і штучне хеджування. Відмінність операцій хеджування від страхування банківських ризиків. Інструменти хеджування. Використання деривативних інструментів у процесі управління банківськими ризиками. Форвардні угоди. Фінансові ф'ючерси. Опціони та їх різновиди. Особливості використання опціонів "кеп" є "флор". Застосування свопів для хеджування процентного та валютного ризиків. Поняття валютного ризику. Організація управління валютним ризиком. Стратегії управління валютним ризиком: політика непокриття валютних ризиків, 100 % хеджування валютних ризиків, вибіркоче хеджування валютних ризиків. Управління валютною позицією банку. Методи прогнозування валютних курсів.

Основні фінансові інтереси банку. Методи захисту фінансових інтересів від загроз зовнішнього та внутрішнього середовища. Методи управління фінансовою безпекою банку. Ключові індикатори фінансової безпеки банку. Оцінювання стану та рівня фінансової безпеки банку.

Перелік питань для самостійного опрацювання

1. Відмінність операцій хеджування від страхування банківських ризиків.
2. Використання деривативних інструментів у процесі управління банківськими ризиками.
3. Управління валютною позицією банку. Методи прогнозування валютних курсів.
4. Методи захисту фінансових інтересів від загроз зовнішнього та внутрішнього середовища.
5. Підходи до оцінювання стану та рівня фінансової безпеки банку.

Практичні завдання для самостійного опрацювання

Блок 1. Управління ризиками банку (2 бали)

1. Провести факторний аналіз (методом елімінування) кредитного портфеля на предмет ризикованості в цілому. Оцінити кількісний вплив факторів, що обумовлюють зміну його рівня. Надати рекомендації щодо зниження ризикованості, базуючись на отриманих результатах.

2. Визначити ступінь дотримання нормативів НБУ та внутрішньо-банківських нормативів та лімітів.

3. Оцінити загальний рівень ризиків банку і кожного з його складових та надайте рекомендації щодо методів управління ними.

Блок 2. Управління фінансовою безпекою банку (1 бал)

4. Оцінити рівень фінансової безпеки банку якісним та кількісним методами. Запропонуйте відповідні рекомендації та заходи щодо підвищення її рівня та ефективності управління нею.

Блок 3. Технологія процесу управління ризиками та фінансовою безпекою банку (2 бали)

5. Сформувані технологію процесу управління ризиками (або фінансовою безпекою) банку з деталізацією його підпроцесів засобами EPC- або IDEF0-діаграм.

6. Проаналізувати основні наукові питання та наукові проблеми щодо управління ризиками (або фінансовою безпекою) банку, які досліджуються вченими упродовж останніх 5-ти років.

Контрольні запитання

1. Обґрунтуйте необхідність здійснення банками хеджування валютних ризиків.
2. У яких випадках доречно використовувати хеджування ризику відсоткових ставок за допомогою форвардних контрактів?
3. Охарактеризуйте основні аспекти фінансової безпеки банківської системи.
4. У чому полягає сутність фінансової безпеки банківської діяльності?
5. Охарактеризуйте групи, на які поділяються фактори, що впливають на рівень фінансової безпеки банків.
6. Яке місце займають ключові підсистеми, що входять до складу системи забезпечення фінансової безпеки банку?
7. Як здійснюється оцінка рівня фінансової безпеки банку?
8. У чому проявляються типові загрози для фінансової безпеки банку?
9. Назвіть способи мінімізації ризику падіння ринкових курсів цінних паперів.
10. Як впливає на фінансову безпеку банку падіння рівня його ліквідності?

Література: основна: [1 – 6]; додаткова: [7; 10; 12; 13]; електронні ресурси: [20 – 27; 32; 34; 36 – 38].

3. Методичні рекомендації до написання самостійної роботи

Самостійна робота – це такий вид навчальної діяльності, при якому передбачається певний рівень самостійності тих, хто навчається, в усіх її структурних компонентах – від постановки проблеми до здійснення контролю, самоконтролю та роботи над помилками, з переходом від виконання найпростіших видів роботи до більш складних, які мають

пошуковий характер. Самостійна робота студентів також розцінюється як засіб формування пізнавальних здатностей тих, кого навчають, їх спрямованості на постійну самоосвіту та неперервне навчання.

Мета самостійної роботи – вироблення навичок опрацювання нормативно-правових актів, спеціальної літератури та інших матеріалів, необхідних для належного засвоєння предмета навчальної дисципліни, а також для розвитку сталих вмінь до самостійного вивчення і узагальнення одержаної інформації.

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від аудиторних занять час і вимагає від студентів активної інтелектуальної діяльності, самостійного виконання різних пізнавальних завдань, застосування раніше засвоєних знань.

Самостійна робота складається зі вступу, основної частини, висновків, переліку використаних джерел і додатків. У вступі розкривається актуальність відповідної теми, її проблематика, мета та завдання дослідження. Основна частина має складатися з трьох розділів відповідно до 3-х блоків кожного завдання. Висновки мають включати опис одержаних у роботі результатів, а також рекомендації з розвитку досліджуваної проблеми в банку. Перелік використаних джерел необхідно скласти у певному порядку: спочатку наводяться законодавчі та нормативні акти, потім загальна та спеціальна література за алфавітом.

Обсяг самостійної роботи має становити у друкованому варіанті 15 – 20 сторінок. Орієнтовна кількість сторінок у розділах: вступ – 1 – 2 сторінки, основна частина – 12 – 17 сторінок; висновки – 1 – 2 сторінки.

4. Рекомендована література

4.1. Основна

1. Колодізєв О. М. Фінансовий менеджмент у банках: концептуальні засади, методологія прийняття рішень у банківській сфері : навч. посібн. / О. М. Колодізєв, І. М. Чмутова, І. О. Губарєва. – Х. : ІНЖЕК, 2004. – 408 с.

2. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку" для студентів напряму підготовки "Фінанси і кредит" / укл. О. М. Колодізєв, І. М. Чмутова. – Х. : ХНЕУ, 2010. – 32 с.

3. Мещеряков А. А. Фінансовий менеджмент у банках : навч. посібн. / А. А. Мещеряков, Л. В. Лисяк. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.

4. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент банку : підручник / Л. О. Примостка. – К : КНЕУ, 2004. – 468 с.

5. Сало І. В. Фінансовий менеджмент банку : навч. посібн. / І. В. Сало, О. А. Криклій. – Суми : Університетська книга, 2007. – 314 с.

6. Синки Д. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг / Джозеф Синки-мл. ; пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1018 с.

4.2. Додаткова

7. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М Парасій-Вергуненко та ін. – К. : КНЕУ, 2006. – 600 с.

8. Банківська система України в європейському контексті: генеза, структура, конкурентний потенціал : монографія / кол. авторів ; за ред. д-ра екон. наук Р. Ф. Пустовійта. – К. : УБС НБУ, 2009. – 400 с.

9. Васюренко Л. В. Ресурси комерційного банку: теоретичний та прикладний аналіз / Л. В. Васюренко, І. М. Федосік. – Х. : ПП "Яковлева", 2003. – 88 с.

10. Коваленко В. В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи : монографія / В. В. Коваленко, О. В. Крухмаль. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 198 с.

11. Коваленко В. В. Капіталізація банків: методи оцінювання та напрямки підвищення : монографія / В. В. Коваленко, К. Ф. Черкашина. – Суми : УАБС НБУ, 2010. – 154 с.

12. Коваленко В. В. Фінансовий моніторинг банків : навч. посібн. / В. В. Коваленко. – Суми : Мрія-1 ЛТД, 2005. – 120 с.

13. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика : монографія / В. В. Коваленко. – Суми : УАБС НБУ, 2010. – 228 с.

14. Коваленко В. В. Функціональна достатність ресурсного потенціалу банків: методи оцінювання та напрями забезпечення : монографія / В. В. Коваленко, Ж. І. Торяник. – К. : УБС НБУ, 2010. – 158 с.

15. Криклій О. А. Управління прибутком банку : монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми : УАБС НБУ, 2008. – 86 с.

16. Мещеряков А. А. Організація діяльності комерційного банку : навч. посібн. / А. А. Мещеряков. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 608 с.

17. Оцінювання фінансових інструментів банку за міжнародними стандартами фінансової звітності : навч. посібн. / П. М. Сенищ, В. І. Ричаківська, М. Л. Лапішко та ін. – К. : УБС НБУ, 2009. – 452 с.

18. Управління діяльністю банку: методологія і практика : монографія / [О. В. Васюренко, І. М. Федосік, Л. В. Васюренко та ін.] ; за ред. О. В. Васюренка. – К. : УБС НБУ, 2008. – 230 с.

19. Фінансове планування та прогнозування діяльності банків : монографія / за заг. ред. акад. АЕН України, док. екон. наук, проф, О. В. Васюренка. – К. : УБС НБУ, 2009. – 324 с.

4.3. Електронні ресурси

20. Банківський блог [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://banks.blox.ua/html/>.

21. Банківський форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://banki.ua/forum/>.

22. Все про інвестиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua-investor.com/>.

23. Інтернет-видання "Контракти" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kontrakty.com.ua/>.

24. Інформаційний банківський портал. – Режим доступу : <http://www.uabanker.net/>.

25. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України. – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua/>.

26. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. – Режим доступу : <http://www.sdfm.gov.ua/>.

27. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua/>.

28. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua №/cgi-bin/laws/main.cgi? nreg=2121-14>.

29. Про затвердження інструкції "Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=z0841-01>.

30. Про кредитування : Постанова Правління НБУ від 28.09.95 р. № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0246500-95>.

31. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=679-14>.

32. Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою : Постанова Правління НБУ від 08.05.2002 р. № 171 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1045.6312.0>.

33. Про порядок визначення справедливості вартості та зменшення корисності цінних паперів : Постанова Правління НБУ від 17.12.2003 р. № 561 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.yurist-online.com/zakoni/009/05/016493.php>.

34. Про порядок формування обов'язкових резервів для банків в Україні : Постанова Правління НБУ від 27.06.2001 р. № 244 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0312-06>.

35. Про регулювання Національним банком України ліквідності банків України шляхом рефінансування, депозитних та інших операцій : Постанова Правління НБУ від 24.12.2003 р. № 584 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pravo.levonevsky.org/baza09/postanov/sbor00/text00379.htm>.

36. Український банківський портал. – Режим доступу : <http://banker.ua/>.

37. Фінансовий портал України. – Режим доступу : <http://finance.ua/>.

38. Фінансові новини України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://moneyblog.com.ua/>.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У БАНКУ"
для студентів спеціальності
8.03050801 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання**

Укладач **Погосова Марія Юріївна**

Відповідальний за випуск **Внукова Н. М.**

Редактор **Хижняк Т. М.**

Коректор **Мартовицька-Максимова В. А.**

План 2014 р. Поз. № 76.

Підп. до друку   Формат 60×90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,0. Обл.-вид. арк. 2,5. Тираж   прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

Дк № 481 від 13.06.2001 р.